

Љубомир ЦУЦУЛОВСКИ

"Sine ira et studio"

"Bez omraza i pri st rasnost"

напред. Напротив, петнаесеттина години Македонија оди сè поназад и поназад - не само економски, туку и во поглед на свеста и на чувствата за македонската државност. Со некоја горчлива тага тоа можеше да се забележи и на годинашнава прослава на 8 Септември, ден кој треба да го симболизира осамостојувањето на македонската држава, нејзиното јакнење и продлабочување. Меѓутоа, на тој ден можеше да се забележат, освен славење и празнично расположение, мрачни и незаинтересирани лица кај граѓаните, упорно препукување меѓу партиите, гладни луѓе кои нешто претураат по контејнерите, студенти кои не знаат како ќе ги обезбедат парите потребни за кофинансирање, сместување и студентска исхрана. Треба уште и учебници да набават.

Петнаесеттина години се говори како Македонија оди напред во градењето на својата економија, на својот суверенитет, во обезбедувањето на социјалните и на човековите права. Петнаесеттина години се говори за тоа и петнаесеттина години не е направен ниту чекор

Сепак, и покрај сè ова, најгласни беа препукувањата меѓу партиите. Барем да се препукуваат кој повеќе направил или придонел за државата, кој го зацврстил нејзиниот интегритет, кој ја повел кон саканите цели. Не, тие се натпреваруваат/обвинуваат кој повеќе штета им нанел на државата, на општеството, на граѓаните. Ова важи како за македонскиот блок на партии, така и за албанскиот политички блок. Врв на отсуството на чувство за било каков празник, на чувството на одбележување на македонската државност беше свечената академија во Македонскиот народен театар. Академијата се одржа, но во празна сала, освен ако не се сметаат оние триесеттина чесни луѓе кои дојдоа и на овој начин да го прослават тој ден. Меѓутоа, ги немаше народните пратеници, ги немаше министрите, тоа значи Владата, го

немаше премиерот на Владата и претседателот на Република Македонија. Ја немаше едноставно власта на денот на македонската државност. Наместо на раѓање се имаше чувство како да се присуствува на нечиј погреб. Во случајов, погреб на македонската држава. Потоа, се чудиме зошто граѓаните се толку апатични, некако тажни и дезориентирани. Меѓутоа, дури и невработеноста и немаштијата можат за момент да се забо-

рават, ако барем за тронка власта со своето поведение го охрабри населението.

Младината не чинела, била или апатична или агресивна, се предозирала со алкохол и со дрога, немала почит кон ништо и кон никого. Со кое право некој од младите очекува да се однесуваат поинаку, кога самиот тој не се однесува поинаку. Не постојат осмислени концепции за организирање на младите, ниту за нивно активно, а не само симболично вклучување во јавниот живот на општеството. Постојеа некогаш, во таканаречениот социјализам, пионерски домови, домови на народна техника, хорови, се отвораа библиотеки и домови на културата. Што остана од сè тоа? Ништо! Доволно е, само како мал пример, да се види во каква состојба се наоѓа Домот на културата во село Лескоец, Охридско. Еден човек, приближно мој врстник, од село Брезница, Скопско, вели дека душата му се кине кога гледа како се распаѓа објектот во кој некогаш учел. Барем некому да му го дадат/дарат, вели, па тој белким ќе се грижи за училиштето кое се распаѓа. Овој човек нема илузии дека оваа зграда може повторно да стане училиште, бидејќи нема кој во неа да оди.

ТАЖНА

Нема во неа кој да оди, бидејќи децата исчезнаа - едни во македонските градови, други, како што вели народот, во белиот свет. Но, барем нека остане, продолжува да размислува овој човек, како паметник на едно време во кое народот се опишувал, во кое ги славел државните празници, во кое умеел, колку-толку, да се опушти и да се израдува. Се потсмеваа на некогашните младински работни акции, со чија помош се градеа патишта, во селата се воведуваа водоводи, се пошумуваа непошумените простори. Наместо нив, што имаме денес? Имаме неодговорно и неказнето палење на шумите само за да се дојде до некаква лична корист, преобразувајќи ги во пасишта или во места за сечење на опожарената шума. Го имаме, исто така, она што само пред малку го спомнав: насилничко однесување, алкохолизирање и дрогирање на младите. Велат дека сме требале да се ослободиме од старите навики и вредности за да сме можеле да се приближиме до Запад и до неговите вредности и навики. Меѓутоа,

Ако национализацијата значеше неправда во однос на овој или на оној поединечен човек, приватизацијата значеше процес на нанесување неправда на секој граѓанин на оваа држава. Тоа значи и неправда во однос на самата држава.

Барем партиите да се препукуваат кој повеќе направил или придонел за државата, кој го зацврстил нејзиниот интегритет, кој ја повел кон саканите цели. Не, тие се натпреваруваат/обвинуваат кој повеќе штета им нанел на државата, на општеството, на граѓаните.

наркоманијата, уличните банди и насилства, проституцијата и порнографија, не појдоа од овие простори на Запад, туку тука дојдоа токму од Запад. Тогаш, кој кого мами и со каква цел го мами? Се изумува - намерно или не, тоа е сосема сеедно - дека неодговорноста на власта, раѓа неодговорност кај младите.

Власта ќе вовела компјутеризација на целата територија на државата. Тоа е добро! Меѓутоа, власта претходно треба да ги обезбеди земјоделците и сточарите со потребните средства и гаранции за нивните производи; мора да воведо вода во секое село и во секој град; мора сите места да ги електрифицира и да ги асфалтира. Инаку, иронично и цинично делуваат владините залагања за компјутеризација на Македонија, кога Тетово, Прилеп или Велес мака мачат за вода и кога се најавуваат рестрикции на елек-

тричната енергија. Колку што ми е познато, компјутерите не работат на газина ламба, ниту на свеќи. Конечно, не може човек да мисли и да се занимава со фини нешта, во услови во кои го измачуваат елементарните нешта, без кои не е можна ниту неговата егзистенција, бидејќи гладниот човек единствено знае за храна, каква и да е. Дури потоа може да размислува и за други нешта. Вака, принуден е да чмае како стечаец, како технолошки вишок, како социјален случај, како човечки одвишок. Меѓутоа, истите луѓе би се активирале и би почнале нешто да прават кога власта барем за момент би им посветила внимание. Би започнале можеби да се занимаваат со селски туризам, откривајќи ги убавините на Македонија. Возејќи велосипед сум посетил многу непознати, а прекрасни места во Македонија, кои засекогаш ќе

останат непознати за светот, меѓутоа и за нас, Македонците, бидејќи до нив најчесто води пат во распаѓање, ги нема на картите и на туристичките понуди, не се изградени мали туристички објекти: мотелчиња и ресторани во кои се нудат национална храна и домашни пијалаци... Сепак, луѓето од тие села направиле колку што можеле. Така, повеќе пати возејќи до село Куратица (Охридско), забележав дека на влезот од нивното место селаните изградиле убава црквичка, која ја крстиле "Св. Димитрија", дека го негуваат локалното фудбалско игралиште, дека на Интернет отвориле свој сајт и сè тоа го направиле со свои сили и средства. Меѓутоа, што власта, државата, направила на овој план? Ништо! Потоа, луѓето од власта очекуваат граѓаните да им бидат претприемливи, активни. Не им се погодил, велат народот, сеедно што тој народ е ценет како работлив и внимателен во Австралија, Америка или во Канада.

Во таканаречената приватизација сè и сешто се распродаде, неводејќи никаква сметка за последиците. Никој не ги праша работниците - значи оние кои го создадоа целото богатство од 1945 година па сè наваму - дали сакаат да им се оттуѓи она што легитимно им припаѓаше, бидејќи самите го изградиле. Ако во 1945 година, непосредно по Втората светска војна и социјалистичка револуција, беа правени неправди на приватен, личен план (преку национализацијата и експропријацијата на приватната сопственост), по 1990 година почна процес на колективна неправда - на општеството и на граѓаните им беше одземено она што легитимно им припаѓаше. Едноставно: ако национализацијата значеше неправда во однос на овој или на оној поединечен човек, приватизацијата значеше процес на нанесување неправда на секој граѓанин на оваа држава. Тоа значи и неправда во однос на самата држава. Ова го потврдува и една од последните приватизации, продажбата на ТЕЦ "Неготино". Нејзиното продавање на странци, значи на туѓинци, беше правдано дека на тој начин во земјата ќе влезе странски капитал, од една страна и, од друга, укинување на монополот на ТЕЦ "Неготино". Ова може да го проголта само малоумник. Имено, ако навистина се сакаше во Македонија да влезе странски капитал, тогаш можеше на одредена фирма да ѝ се дозволи да инвестира и да изгради своја термоелектрана. На тој начин, навистина ќе влезеше странски капитал и ќе му се воведеше конкурент на ТЕЦ "Неготино". Притоа, што можеби е и најсуштествено, ТЕЦ "Неготино" ќе остане во сопственост на државата, недоведувајќи ја Македонија како енергетски, така и стратешки да зависи од волјата, а тоа значи и уцените на новиот сопственик, бидејќи енергетската зависност значи и стратешка зависност.

Во ваква атмосфера, за жал, изминуваат државните празници во Република Македонија.

МАКЕДОНИЈА

